

5. Valkenburg P. M., Peter J. Social Consequences of the Internet for Adolescents. *Current Directions in Psychological Science*. 2015. Vol. 18(1). P. 1–5.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-631-0-12>

Шкатулова А. І.

*студентка 4-го курсу спеціальності «Психологія»
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
Науковий керівник: Мігіна С. В.,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

ДЕСТРУКТИВНИЙ ВПЛИВ АВТОРИТАРНОГО СТИЛЮ ВИХОВАННЯ НА ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ПІДЛІТКІВ: МІЖНАРОДНИЙ ОГЛЯД

Підлітковий вік є критичним етапом фізичного та психічного розвитку, що виступає перехідною фазою від дитинства до дорослого життя та визначає формування характеру й ціннісних орієнтацій особистості. Наукові дослідження підтверджують, що стиль батьківського виховання є одним із ключових детермінантів ментального здоров'я підлітків [7].

Проблема деструктивного впливу авторитарних методів виховання набуває особливої гостроти у сучасному глобалізованому світі. Авторитарність батьків часто стає предиктором серйозних поведінкових ризиків: від схильності до небезпечних соціальних практик до формування проблемного використання цифрових технологій та інтернет-залежності.

Вивчення та систематизація даних міжнародних досліджень дозволяє не лише розширити існуючі уявлення про вплив авторитарного стилю на підлітків, а й глибше зрозуміти механізми формування резильєнтності підростаючого покоління в умовах воєнного стану.

Мета дослідження: вивчити та систематизувати дані міжнародних досліджень про вплив авторитарного батьківства на дітей підліткового віку.

Методи дослідження: теоретичний аналіз даних літературних джерел.

Аналіз наукових джерел засвідчив, що проблема авторитаризму в сім'ї є транскультурним феноменом, поширеним на різних континентах.

Дзе Чжень (Jie Zheng) [10] (Університет Глазго, Велика Британія) обґрунтовує, що стиль виховання є визначальним чинником розвитку емоційних та соціальних навичок дитини. Автор підкреслює, що саме через механізми регуляції емоцій батьківський вплив може як сприяти, так і перешкоджати адаптивній поведінці. Дослідження підтверджують, що авторитарне виховання суттєво знижує рівень самооцінки, погіршує психічне благополуччя підлітків і підвищує ризик вживання психоактивних речовин.

Особлива увага вчених прикута до проблемної поведінки, під якою розуміють дії, що заважають гармонійному розвитку: від академічної неуспішності та агресивності до ігрової залежності та правопорушень. Згідно з висновками Відіастуті Нові та співавторів [8] (Індонезія), авторитарні практики часто стають пусковим механізмом для формування таких деструктивних паттернів.

Швейцарські вчені вказують, що лише стабільний підтримувальний (авторитетний) патерн виховання є протективним для психіки, тоді як будь-які варіації жорсткого контролю або непослідовності («двозначності») мають руйнівний вплив [5]. Це підтверджують і результати італійських дослідників, де авторитарність корелює зі зростанням інтенсивності ризикованої поведінки молоді [6].

У контексті цифрового середовища встановлено, що авторитарний стиль виховання (особливо з боку батька) має статистично значущий ($p < 0,05$) озитивний зв'язок із проблемним використанням інтернету (PIU) серед підлітків Саудівської Аравії [1]. Аналогічні дані отримані й в Індонезії, де авторитетність, навпаки, виступає бар'єром для інтернет-залежності [11]. Малайзійські науковці додають, що постійний тиск пригнічує емоційний інтелект дитини, провокуючи хронічну тривожність [9].

Британські лонгітюдні дослідження дозволяють зазирнути в першопричини: схильність до жорсткого контролю часто зумовлена особистісними рисами самих батьків – низькою доброзичливістю та наявними проблемами з їхнім ментальним здоров'ям [4]. Цікаво, що в Кенії авторитарність не продемонструвала прямого впливу на оцінки що вкотре доводить: надмірний тиск не є запорукою успіху, тоді як поєднання підтримки та помірного контролю є значно ефективнішим [2].

Узагальнюючи міжнародний досвід, можна стверджувати, що авторитарний стиль виховання виснажує адаптивні ресурси підлітка, роблячи його вразливим до хронічного стресу та деструктивних залежностей. Це створює надійне підґрунтя для нашого припущення:

якщо авторитарне виховання знижує психологічну опірність особистості, то демократичний (авторитетний) стиль, навпаки, виступає потужним інструментом зміцнення стресостійкості молоді. Розуміння цих механізмів є критично важливим у сучасних реаліях воєнного стану, коли потреба у формуванні психологічної стійкості підлітків стає пріоритетним завданням.

Список використаних джерел:

1. Abusaleh, H., & Güloğlu, B. (2025). Problematic Internet Use Among Adolescents In Saudi: Parenting Style And Parent-Adolescent Relationship. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 15(78), 584–609. <https://doi.org/10.17066/tpdrd.1537655>
2. Asatsa, Stephen & Onyango, Carolyne. (2022). Relationship between Parenting Styles and Academic Performance of Secondary School Students in Public and Private Schools in Lamu County, Kenya. Volume VI. 2454–6186.
3. Benito, Leila. (2022). Parenting Styles of Teen Mothers in a Selected City in Mindanao, Philippines. *Randwick International of Social Science Journal*. 3. 472–476. 10.47175/rissj.v3i3.503.
4. Furnham, Adrian & Cheng, Helen. (2025). Correlates of Parenting Style: Findings From the UK Household Longitudinal Study (UKHLS). Psychological Reports. 10.1177/00332941251392143.
5. Kassis, Wassilis & Vasiou, Aikaterini & Aksoy, Dilan & Favre, Céline & Artz, Sibylle & Magnusson, Doug. (2025). Parenting style patterns and their longitudinal impact on mental health in abused and nonabused adolescents. *Frontiers in Psychiatry*. 16.10.3389/fpsy.2025.1548549.
6. Lanari, Donatella & Mangiavacchi, Lucia & Piccoli, Luca & Pieroni, Luca. (2025). Parenting, Social Norms and Adolescent Risky Behaviors. *SSRN Electronic Journal*. 10.2139/ssrn.5392720.
7. Lei, Siyi. (2023). Parenting Style and Its Effect on Adolescents Psychological Well-being. *Lecture Notes in Education Psychology and Public Media*. 13. 304–308. 10.54254/2753-7048/13/20230919.
8. Widiastuti, Novi & Hatimah, Ihat & Sudiapermana, Elih & Saepudin, Asep. (2025). The Influence of Parenting on Problematic Behavior in Children. *Journal of Nonformal Education*. 11. 76–90. 10.15294/jone.v11i1.2412.
9. Yang, Gao & Ismail, Nellie & Arshat, Zarinah & Naquiuddin, Mohamad. (2024). Parenting Style, Emotional Intelligence, and Social Anxiety among Adolescents: A Systematic Literature Review. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. 14. 10.6007/IJARBS/v14-i10/23001.

10. Zheng, Jie. (2025). The Effects of Parenting Styles on Children's Emotional and Social Skill Development: The Mediating Role of Emotion Regulation Skills. *Lecture Notes in Education Psychology and Public Media*. 84. 6–10. 10.54254/2753-7048/2025.20550.

11. Zulkarnain, Z. ., Tarmidi, T., Purwasih, E., & Bochaver, S. N. (2025). Parenting Styles, Loneliness and Problematic Internet Use Among Adolescents: A Cross-Sectional Analysis. *Journal of Education Culture and Society*, 16(1), 231–249. <https://doi.org/10.15503/jecs2025.2.231.249>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-631-0-13>

Юрченко Р. А.

доктор філософії в галузі права, старша викладачка кафедри психології особистості та соціальних практик, факультет психології, соціальної роботи та соціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Козлова А. Г.

докторка філософії у галузі психології, судова експертка

ДІАГНОСТИКА ТРАВМИ РОЗВИТКУ У ПІДЛІТКІВ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА

Сексуальне насильство у дитинстві є однією з найскладніших форм психотравмального досвіду, що впливає на емоційний, когнітивний та соматичний розвиток підлітка, змінює функціонування нервової системи, формує відчуття безпорадності та порушує базову довіру до світу. У сучасній психології такі наслідки описуються в межах концепції травми розвитку, що виникає у відповідь на події або серію подій, які перевищують можливості дитини впоратися з ними [2; 9]. Поєднання сексуального насильства з порушеннями ранніх відносин прив'язаності створює комплексну клінічну картину, що включає труднощі емоційної регуляції, спотворене самосприйняття себе та своєї тілесності, сексуальності та здатності до формування безпечних міжособистісних стосунків [6].

Підлітковий вік є періодом для формування ідентичності, автономії та сексуальності. Травматичний досвід сексуального насильства у цей період порушує природний розвиток Self, створюючи внутрішню фрагментацію. Підліток може одночасно сприймати себе як «забрудненого», «зламаного», «винного», але водночас прагнути залишатися